

УДК 378.147:811.111

Козаченко І. В.
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький
ДПУ імені Григорія Сковороди”

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розкрито сутність поняття “інтерактивні технології”. Розглядаються основні умови та особливості використання інтерактивних технологій (ІТ) у підготовці майбутніх учителів іноземних мов. Висвітлено мету застосування ІТ та їх вплив на розвиток особистості студента. Розкрито основні етапи та завдання роботи, які слід враховувати при підготовці майбутніх учителів іноземних мов. Проаналізовано позитивні та негативні сторони вивчення ІТ. Розглянуто методичні особливості, які позитивно впливають на вивчення іноземних мов.

***Ключові слова:** інтерактивні технології, підготовка майбутніх учителів, іноземна мова, інтерактивне навчання.*

Демократизація і гуманізація українського суспільства вимагає формування творчої особистості, здатної вирішувати питання політичного і соціального розвитку держави. Знання іноземної мови є невід’ємною складовою сучасної освіти, оскільки їй відводиться важлива роль у формуванні особистості. Тому в контексті нової парадигми вищої освіти висуваються нові вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Інтерактивні технології – порівняно новий творчий підхід до організації навчальної діяльності студентів. Практика показує, що у вузівському процесі поки що переважає суб’єкт-об’єктивний характер взаємодії між викладачем та студентами та фронтальна форма організації навчального процесу. Це не дає можливості студенту використати в повній мірі свої розумові та творчі здібності та призводить до репродуктивного характеру засвоєння знань, втрати інтересу до навчання і, як наслідок, його низької результативності. Питання про групові форми навчальної діяльності та використання інтерактивних технологій навчання ВНЗ у психолого-педагогічній літературі посідають важливе місце, тому що вони відкривають для студентів можливості співпраці, налагодження стосунків, пізнання нового. У зв’язку з цим виникає необхідність пошуку нових технологій навчання, які б передбачали суб’єкт-об’єктивний характер між учасниками процесу навчання на засадах співробітництва, творчої співпраці. Одними з таких є інтерактивні технології, які поступово впроваджуються в навчальний процес та набувають високої значущості завдяки активному характеру взаємодії між учасниками процесу навчання та забезпеченню його високої результативності.

Інтерактивне навчання як специфічну освітню технологію в загальнодидактичному аспекті ґрунтовно досліджують Л. В. Коваль, О. І. Пометун, Л. М. Пироженко, Г. К. Сиротенко та інші. Питанням організації інтерактивного навчання в основній і старшій школі присвячені роботи сучасних науковців (І. М. Гладка, В. І. Мартинюк, Н. П. Павленко, Л. М. Тополя та ін.). Саме інтерактивні технології навчання проєктують механізм управління перетворенням і розвитком високої професійності спеціаліста. В останнє десятиріччя збільшується інтерес до використання потенціалу інтерактивних технологій в процесі навчання. Загальнодидактичний аспект інтерактивних технологій вивчають В. В. Гузєєв, М. В. Кларін, Л. В. Пироженко, О. І. Пометун, В. Д. Симоненко та інші. Можна констатувати відсутність у широкій практиці науково-методичної літератури щодо використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов.

Метою статті є окреслити особливості та обґрунтувати необхідність застосування інтерактивних технологій під час вивчення іноземної мови у ВНЗ; показати можливості інтерактивних технологій як засобу підвищення якості підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, зокрема англійської.

Від сучасного навчального закладу вимагається впровадження нових технологій навчання, що забезпечують розвиток комунікативних, творчих і професійних умінь, які стимулюють потребу майбутнього фахівця у самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу. Впровадження новітніх інтерактивних технологій посідає чільне місце у підготовці майбутніх учителів іноземних мов.

Відомий вчений С. Ю. Ніколаєва зазначає, що професійна підготовка вчителів іноземних мов включає в себе володіння іноземною мовою як засобом усної та писемної комунікації в усіх сферах спілкування, а також як засобом педагогічної діяльності в різних умовах з урахуванням цілей навчання, вікових особливостей та мовної підготовки [1, с. 242]. Методи інтерактивного навчання є складовою частиною сучасних інноваційних технологій. Метою застосування інтерактивних технологій у процесі вивчення іноземної мови є створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду, тобто відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих і розумових здібностей та комунікативних навичок. Інтерактивне навчання має позитивний вплив на розвиток особистості студента і з погляду фізіології центральної нервової системи людини. Цей вплив можна розглянути за такими аспектами:

– інтерактивне навчання активує наші емоції, свідомість, що сприяє більш якісному запам'ятовуванню. Навчання і запам'ятовуванню може сприяти і те, що інформація подається в новому, незвичайному вигляді, що

не збігається з уже встановленими в нашому мозку закономірностями й шаблонами. Якщо інформація не вкладається в уже існуючі і знайомі схеми, то кора головного мозку негайно інтерпретує її як нову і ні на що не схожу, рівень природної напруги підвищується й включаються всі існуючі сигнали тривоги, що активізує процеси пам'яті [9, с. 427-429]. Тобто, за умови подання мовного матеріалу до вивчення студентами через інтерактивні технології ("мозковий штурм", бесіда, розгляд ситуацій мовлення, ділова гра), інформація сприйматиметься емоційно. Активно долучаючись до співпраці та практикуючись у монологічному та діалогічному мовленні, студент матиме змогу краще запам'ятати матеріал, що вивчається;

– інтерактивне навчання розвиває емоційний інтелект. Він доповнює той тип інтелекту, що зазвичай вимірюють за допомогою тестів для визначення коефіцієнта розумового розвитку (IQ – тест). П. Соловей і Дж. Маєр, які запропонували цю концепцію, визначили емоційний інтелект як здатність сприймати, розуміти, виражати й контролювати свої емоції. Люди, які мають розвинутий емоційний інтелект, можуть використовувати свої емоції для управління власною свідомістю й поведінкою і здатні відчувати почуття інших [4, с. 112-116]. Наявність вищезазначених якостей у студента зумовить високий рівень опанування іноземної мови, бо спілкування відходитиме від стандартизованого рівня;

– інтерактивне навчання формує комунікативні навички. За умови вивчення певної теми у формі гри або тренінгу, кожен учасник матиме можливість відчути власне механізм колективної діяльності. В іграх і тренінгах більш чуйно розпізнають сигнали зворотного зв'язку (оцінки й реакції), актуалізується компетентність у сфері невербальних засобів комунікації. Проведення занять з іноземної мови у формі гри або ренінгу провокують потребу студента до вдосконалення комунікативної й психологічної компетентності, а часом і особистої культури;

– у розслабленому стані засвоюється великий обсяг інформації. Людина швидше і якісніше засвоює інформацію, коли її мозок функціонує на альфа-рівні або в стані розслаблення на фоні пильнування. Історії, що розповідає викладач, використовуючи прийоми, засновані на аналогії або принципі технології вільних асоціацій – приємний і ефективний спосіб досягти такого стану. Доки свідомість студента поглинена сюжетом, несвідомому надана повна воля в способі сприйняття суті історії. Коли людина поглинена історією, може виникнути ефект, який психологи називають "поток" [10]. Якщо, вивчаючи зі студентами нову лексику на занятті з іноземної мови, викладач максимально зв'яже матеріал з реальним життям, студент легше сприйматиме та розумітиме інформацію;

– в інтерактивному навчанні задіяні обидві півкулі головного мозку. Сучасними дослідженнями встановлено, що хоча ліва півкуля й обробляє інформацію швидше, ніж права, насправді в будь-яких наших діях беруть

участь обидві півкулі [5, с. 208]. Під час вивчення іноземної мови з використанням інтерактивних технологій зміст запропонованої ситуації, історії або гри має бути спрямований і до лівої, і до правої півкулі мозку. При цьому ліва півкуля сприймає послідовність слів і аналізує їх, а права – створює зорові образи і розпізнає закономірності. Це означає, що ліва півкуля перестає, зазвичай, домінувати, і студент стає вільнішим і відкритим для творчості. А саме творчий підхід до вивчення іноземної мови зумовить якісне її опанування. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови передбачає розвиток комунікативних здібностей, формування цілісного світосприйняття активної позиції в процесі навчання, залучення до культурного середовища, діалогу культур. Реалізація цих завдань можлива за умови використання інтерактивного навчання, яке ефективно сприяє створенню умов для педагогічної взаємодії в системі “викладач – студент”, а також створенню атмосфери співробітництва, співтворчості, вільного обміну думками.

Інтерактивне навчання має суб'єкт-об'єктивний характер, сприяє його активній позиції під час навчання, його зацікавленості в роботі та можливості інтелектуального та творчого розвитку. Перевагою інтерактивного навчання при вивченні іноземної мови є те, що воно є способом реалізації комунікативного підходу, сприяє більш активному включенню в роботу, зняттю психологічного бар'єру під час іншомовного спілкування через створення невимушеної атмосфери спілкування, встановленню міжособистісних стосунків, більш якісному опануванню лексичним та граматичним матеріалом завдяки можливості застосування отриманих знань на практиці через дію.

Аналіз базових навчальних посібників, які застосовуються при вивченні іноземної мови, а саме англійської, у вищих навчальних закладах показав, що структура тільки деяких з них передбачає широкий вибір завдань для виконання за інтерактивними технологіями. Найбільш вдалим у цьому розумінні посібником є “Cutting Edge” видавництва “Longman”. Цей підручник містить форми роботи за схемами “студент–студент”, “студент-мікрогрупа”, “студент-академгрупа”. У решті навчальних посібників (В. В. Янсон, Л. В. Свистун “Практичний курс англійської мови” та В. Д. Аракін “Практический курс английского языка”) пропонується досить обмежена кількість завдань для роботи за інтерактивними технологіями.

Інтерактивні технології мають значний потенціал для досягнення практичної мети заняття з англійської мови. Якщо заняття спрямоване на закріплення нового лексичного, граматичного матеріалу, можна використовувати метод “мозкового штурму”, роботу в парах, роботу в малих групах, метод незакінчених речень, метод “навчаючи–учусь”. Якщо викладач переслідує практичну мету розвинути уміння студентів вести групову бесіду, доцільними будуть дискусії, рольові та ділові ігри, аналіз ситуацій, метод акваріуму. На етапі вдосконалення мовленнєвих умінь,

ефективними є такі методи, як дискусії в стилі ток-шоу, прес-конференції, проектні методи.

Використання інтерактивних технологій сприяє підвищенню мотивації студентів, навчанню культурі ведення діалогу, вихованню таких якостей особистості, як толерантність, співпереживання, здатність до співпраці, самокритичність, тим самим позитивно впливаючи на якість підготовки. Вибираючи оптимальний метод інтерактивного навчання, необхідно враховувати деякі методичні особливості:

- по-перше, це поступове впровадження інтерактивних технологій, починаючи з простих (роботи в парах, малих групах, мозкового штурму, методу незакінчених речень);

- по-друге, це доцільність використання тієї чи іншої технології на різних етапах вивчення теми;

- по-третє, це оптимальне співвідношення інтерактивних традиційних технологій.

Наведемо приклад організації та проведення фрагменту практичного заняття з англійської мови при вивченні теми “Travelling (Подорож)”, що передбачена навчальною діяльністю для студентів ВНЗ факультету іноземних мов. Метою заняття було:

- залучення студентів до оволодіння знаннями про культуру, історію країни, мова якої вивчається, залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної);

- виховання в студентів культури спілкування, позитивного ставлення до культури народу, мова якого вивчається, виховання таких рис характеру, як колективізм, повага до чужої думки, активність;

- подальший розвиток мовленнєвих умінь з цієї теми.

Заняття проводилось з урахуванням таких етапів:

- активізація раніше вивчених лексичних одиниць. На цьому етапі використовувався метод незакінчених речень. На дошці був записаний ряд іменників, що позначають різноманітні транспортні засоби. Студентам пропонувалося пояснити, з чим у них асоціюється певне слово, відповідаючи за зразком. Наприклад, “Яхта асоціюється у мене з...”. Відповідаючи по черзі, студенти мали можливість кожен висловити свою думку лаконічно, але по суті. Цей метод давав змогу активізувати мовлення студентів, навчав культурі спілкування, давав можливість проявити творчі здібності.

- розвиток навичок читання. На цьому етапі студентам пропонувалася робота з текстом “A World Guide to Good Manners. How not to Behave Badly Abroad” (Путівник у світ гарних манер. Як не поводитися недоречно за кордоном). Цей вид роботи був спрямований не тільки на вироблення відповідних мовленнєвих навичок, але й на оволодіння знаннями про культуру різних країн.

- розвиток навичок діалогічного спілкування. Перед студентами стояло

завдання скласти власний діалог на тему, що вивчається, спираючись на вищеобговорений матеріал. Це завдання передбачало роботу в парах, під час якої студенти отримували можливість вільно висловлюватись, забезпечувало високу активність тих, хто навчається, оскільки в парній роботі брали участь всі без винятку. Більше того, виконання цього завдання сприяло формуванню позитивного ставлення до навчання, залученню до діалогу культур.

Інтерактивні технології навчання передбачають таку організацію навчального процесу, за якої неможлива неучасть студента в колективному взаємодоповнюючому процесі вивчення іноземної мови, що базується на взаємодії всіх його учасників: або кожен студент має конкретні завдання, за які він повинен публічно звітувати, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Інтерактивні технології дають змогу задіяти не тільки свідомість людини, але й її почуття, емоції, волюваті якості, тобто залучаючи до співпраці "цілісну людину". Використання інтерактивних технологій навчання іноземних мов у ВНЗ посилює увагу студентів, сприяє активному переходу отриманої інформації у вторинну пам'ять і підвищує рівень синхронізації потенціалів різних структур головного мозку.

Висновки. Отже, використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов є дуже важливим етапом у навчальному процесі. Впровадження новітніх інтерактивних технологій сприяє володінню іноземною мовою як засобом усної та писемної комунікації в усіх сферах спілкування, а також як засобом педагогічної діяльності в різних умовах. Було наведено приклад організації та проведення практичного заняття з іноземної мови, яке охоплювало три етапи і сприяло активізації раніше вивчених лексичних одиниць, розвитку навичок читання та діалогічного спілкування. Також інтерактивні технології навчання передбачають таку організацію навчального процесу, за якої неможлива неучасть студента в колективному процесі вивчення іноземної мови. Вони посилюють увагу та мотивацію студентів, а використання інтерактивних технологій викладачем спонукає його до постійної творчості та професійного росту.

Використана література:

1. *Зубенко О. В.* Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному ВНЗ / *О. В. Зубенко.* – Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2008.
2. *Комар О. І.* Застосування інтерактивних технологій – один із напрямів удосконалення навчального процесу / *О. І. Комар.* – К. : Школа, 2006. – № 6. – С. 64-67.
3. *Лосєва Н. М.* Активні методи навчання в курсі аналітичної геометрії / *Н. М. Лосєва* // *Дидактика математики: проблеми і дослідження.* – Донецьк, 2008. – Вип. 29. – С. 29-34.
4. *Безпалько А. С. Т.* Сучасні педагогічні технології : навчальний посібник / *О. С. Падалка, О. Т. Шпак.* – К. : Просвіта, 2000. – 368 с.
5. *Безпалько В. П.* Складові педагогічної технології / *В. П. Безпалько.* – М., 1989. – 192 с.
6. *Професійна освіта: словник : навчальний посібник* / уклад. *С. У. Гончаренко* [та ін.] ; за ред. *Н. Г. Ничкало.* – К. : Вища освіта, 2000. – 380 с.
7. *Підласий Г. П.* Учитель і комп'ютер / *Г. П. Підласий.* – К. : Товариство "Знання", 1999. – 48 с.

8. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 2006. – 816 с.
9. Кларин М. В. Интерактивное обучение-инструмент освоения нового опыта / М. В. Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 12-19.
10. Ярошенко Т. О. Електронна інформація для бібліотек України / Т. О. Ярошенко, О. В. Васильєв, О. І. Сегін // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : материалы 10-ї ювіл. міжнар. конф., м. Судак, Автономна Республіка Крим, Україна, 7-15 черв. 2003 р. – М., 2003. – Т. 3. – С. 1118-1124.

КОЗАЧЕНКО И. В. Использование интерактивных технологий в подготовке будущих учителей иностранных языков.

В статье раскрыта сущность понятия “интерактивные технологии”. Рассматриваются основные условия и особенности использования интерактивных технологий (ИТ) в подготовке будущих учителей иностранных языков. Освещены цели применения ИТ и их влияние на развитие личности студента. Раскрыты основные этапы и задачи работы, которые следует учитывать при подготовке будущих учителей иностранных языков. Проанализированы положительные и отрицательные стороны изучения ИТ. Рассмотрены методические особенности, которые положительно влияют на изучение иностранных языков.

Ключевые слова: интерактивные технологии, подготовка будущих учителей, иностранный язык, интерактивное обучение.

KOZACHENKO I. V. The use of interactive technologies in the preparation of future teachers foreign languages.

In essence article solved concepts “interactive technology”. “Consider basic terms and features using interactive technologies in the training of the future teacher foreign languages. Show objectives of application and IT’s Influence on the development of personality of the student. Open basic stage tasks and work, that should taken into account in teacher training of the future foreign languages. Analyze positive and negative sides studying IT. Consider methodological features, that have positive influence to the study foreign languages.

Keywords: interactive technologies, training the future teachers, foreign language, interactive education.

УДК 159.946.3:159.942

**Козлова О. С.
Київський університет імені Бориса Грінченка**

**ПОРУШЕННЯ МАКСИМ ПРИНЦИПУ СПІЛКУВАННЯ
ЧЕРЕЗ НЕГАТИВНІ ЕМОЦІЇ**

У статті розглядаються причини порушення максим спілкування під впливом негативних емоцій. Особлива увага приділяється характеру тональності спілкування, підвищенню тону та різноманітним комунікативним інтенціям мовців. У висновках виокремлені причини порушень принципів спілкування в англійському діалогічному мовленні, на які впливає негативна емоційність, а також виділені типи емоційності.

Ключові слова: емоційність, конфлікт, максима, тональність.